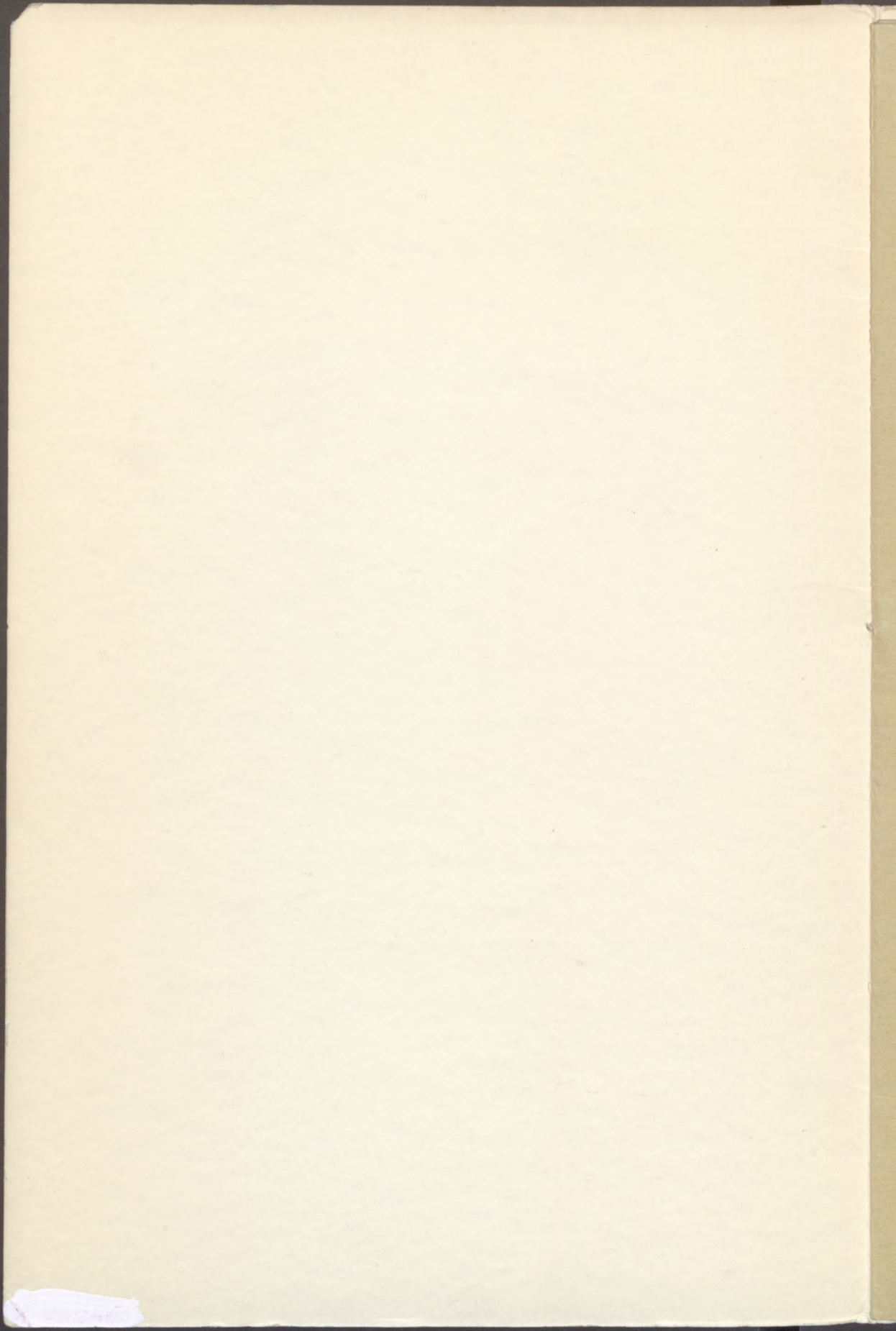

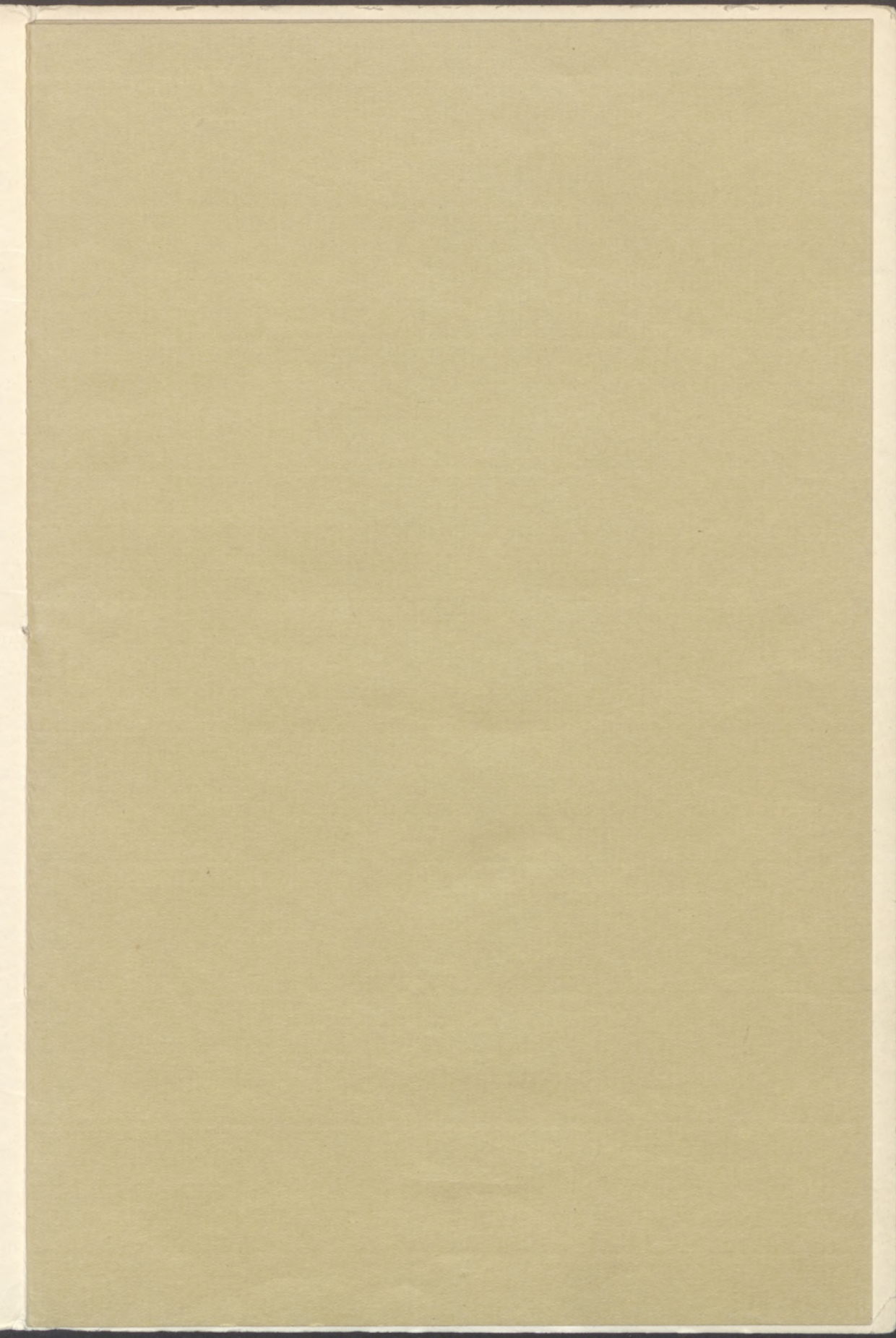
TOWARZYSTWO BIBLIOFIŁÓW IM. LELEWELA
W TORUNIU

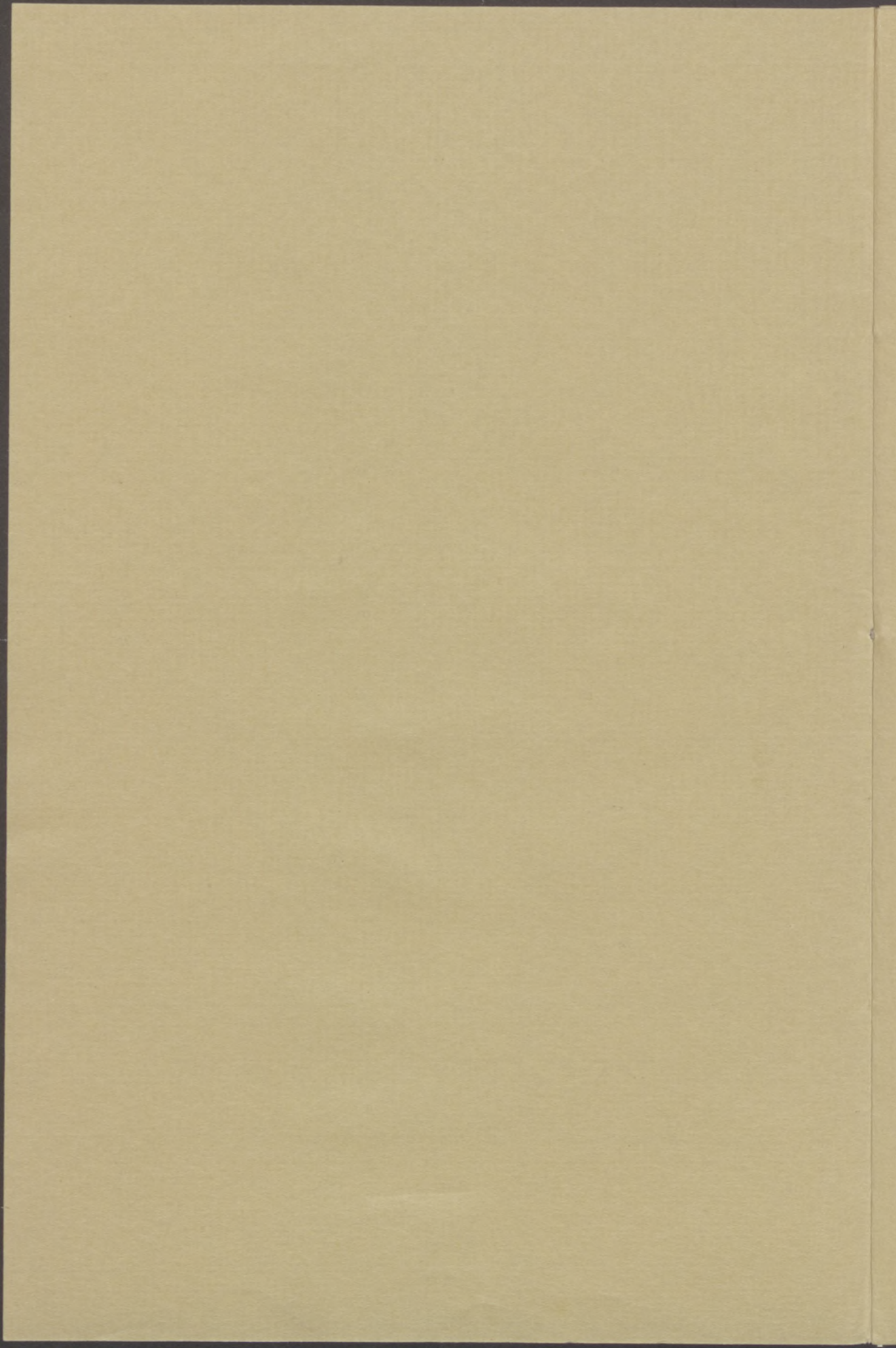
ZBIORY BIBLIOFIŁÓW
TORUŃSKICH

WYSTAWA
Z OKAZJI
50-LECIA
TOWARZYSTWA

Opracowała
JANINA HUPPENTHAL

487849

Bibliografia

E 794/77

TORUŃSKIE TOWARZYSTWO
BIBLIOFILÓW
IM. JOACHIMA LELEWELA

przygotowało wystawę o dość szczególnym charakterze. Zaprezentowało mianowicie fragmenty zbiorów swoich członków, książki i drobiazgi bibliofilskie, źródło dumy i radości właścicieli. Patrząc na ich różnorodność, stają przed oczyma długie dzieje utrwalania myśli w postaci obrazów, kresek, później systemów znaków. Zamykał w nich człowiek i przekazywał innym swoją wiedzę, przemyślenia i uczucia.

Mistrz słowa, Jan Parandowski, tak mówi o tym największym zdarzeniu w historii kultury, jakim było utrwalenie mowy ludzkiej: „Dźwięk — bezkształtny, nie mający swego miejsca w przestrzeni, niewidoczny, zaczepiony tylko o czas, krótką chwilę, zostawał oto utrwalony na wieki i mógł się wciąż na nowo odzywać, skoro z tabliczki glinianej czy karty papirusu ocuciło go czyjś rozumiejące spojrzenie. Bo tylko myśl pochwycona w sieć liter żyje, działa, tworzy. Wszystko inne roznosi wiatr”.

Dokonywało się to wielkie misterium zaklinalnia treści na kartkach książki, a czynił to człowiek nader starannie i coraz piękniej. Nic więc dziwnego, że wytwór jego umysłu i rąk był coraz doskonalszy. Książka przykuta łańcuchami, mozolnie ręką mnicha długie dni tworzona, cieszyła oko właściciela, zaspokajała jego dumę, nie była jednak dostępna dla każdego. Nadszedł w końcu czas,

gdy książka mogła być zwielokrotniona, kiedy wynalazek mistrza Gutenberga otworzył przed nią szeroką drogę upowszechniania.

I szło przez wieki rozwijanie coraz to wspanialszych form sztuki drukarskiej. W służbę twórczej myśli autora oddano nie tylko nowoczesną technikę, lecz także coraz lepsze materiały: papier, oprawy, wreszcie ilustracje. Przedstawicielom czarnej sztuki przyszedł z pomocą artysta grafik. Forma zewnętrzna, wykończenie dzieła, szata graficzna wyrażały szacunek dla twórcy jego treści. Z oficyn drukarskich wychodziły w świat książki naznaczone stylem epoki, a estetyka druku i jego zdobnictwo stawały się często celem samym w sobie.

W rzędzie największych twórców pięknej książki nie zabrakło i polskich artystów. Niedoścignionym mistrzem w rozumieniu i odczuwaniu praw rządzących nowoczesnymi środkami utrwalania myśli był Stanisław Wyspiański. Twórca wielkich wizji dramatycznych naszej przeszłości narodowej i współczesnej mu rzeczywistości, był Wyspiański autorem opracowań graficznych wydawanych przez siebie książek. W najdrobniejszych szczegółach opracowane wydania: układ, format, dobór wielkości wierszy, wreszcie zdobnictwo, tworzyły harmonijną całość, tak doskonałą, jak każde jego dzieło poetyckie czy plastyczne. Książki były mu bliskie, były mu pociechą i przywracały wiarę w sens ludzkiej egzystencji. Zbieranie książek znane jest od najdawniejszych czasów i ta szlachetna pasja niejednokrotnie była zaczątkiem najwspanialszych kolekcji. Znakomite biblioteki europejskie, a wśród nich polskie księżnice powstawały dzięki zabiegom miłośników i znawców ksiąg, z tak wielkim trudem przez wiele lat gromadzonych. Obcowanie z książką rodzi uczuciowy z nią związek, przywiązanie i chęć posiadania w zasięgu ręki druków cennych, rzadkich lub pięknie wydanych. Ludzie zbliżeni ideą umiłowania ksiąg zrzeszają się w towarzystwa bibliofilskie. Te zaś stają się jednym z ważnych czynników humanizacji życia.

50 lat temu kilkusobowe zaledwie grono powołało do życia toruńskie Towarzystwo Bibliofilów im. J. Lelewela. Jego działalność kolekcjonerska, popularyzatorska i wydawnicza, zapisała nową kartę w dziejach kultury Torunia. W okresie powojennym Towarzystwo rozpoczęło

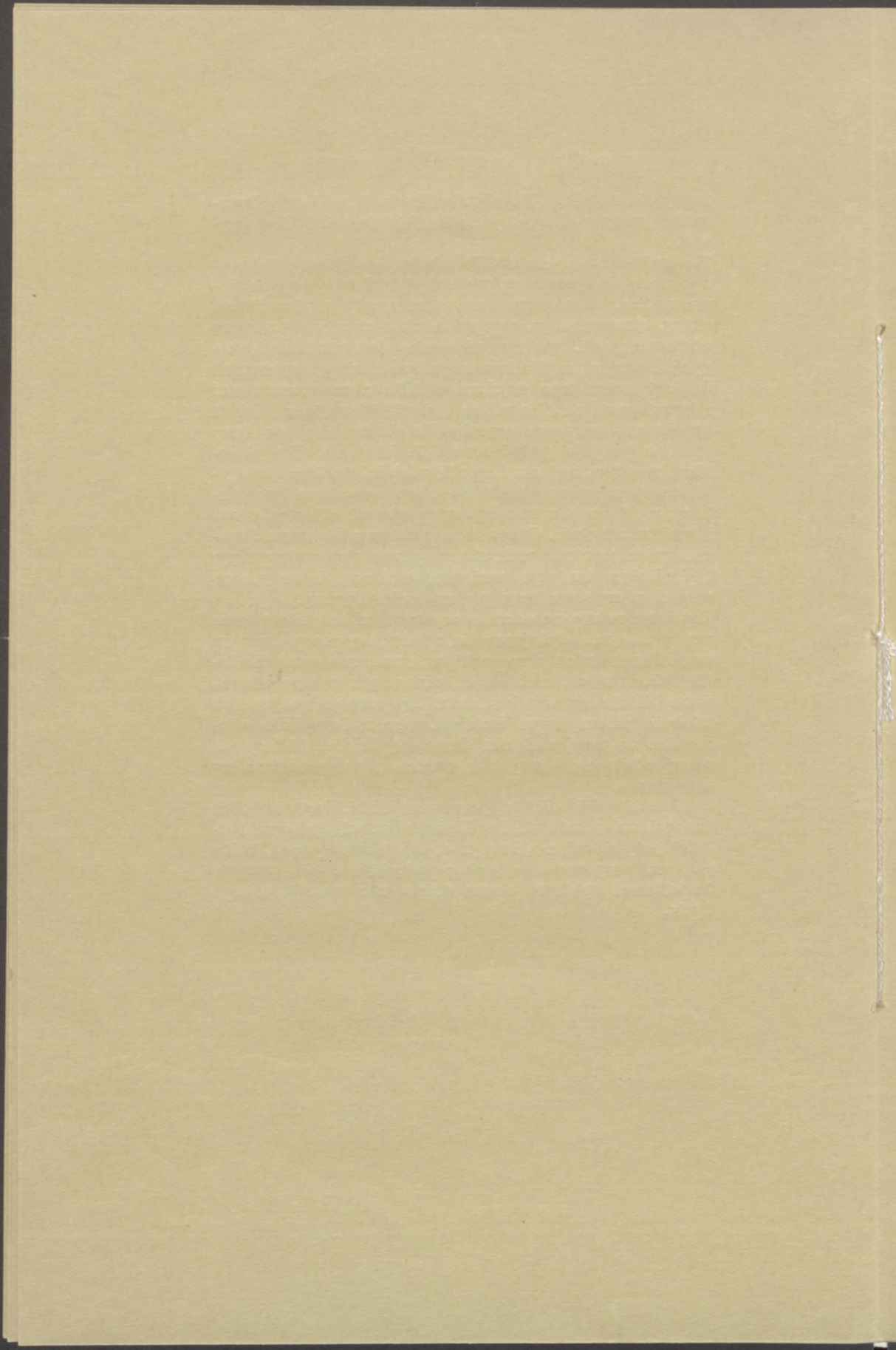

nowy okres pracy. Nowi członkowie, inne formy i warunki pracy wzbogaciły zakres działalności Towarzystwa.

Zorganizowana w maju 1976 roku retrospektywna ekspozycja ukazała poważny, pięćdziesięcioletni dorobek Towarzystwa. Szczególną uwagę zwracały wydawnictwa okresu powojennego, w tym bowiem czasie ukazało się aż 29 cennych, pięknie edytorsko dopracowanych pozycji. Dobrym przykładem mogą być choćby „Fenomena” J. Kochanowskiego, wydane w 1973 r. na uroczystości kopernikowskie, „Kto miłuje księgi” Biernata z Lublina na otwarcie nowego gmachu Książnicy Miejskiej, czy ostatnia pozycja poświęcona S.B. Lindemu. Uzupełnieniem zeszłorocznej ekspozycji i niejako zamknięciem jubileuszowych uroczystości jest obecna wystawa fragmentów dorobku wydawniczego i prywatnych zbiorów członków Towarzystwa. Grono ludzi z całym pietyzmem i zrozumieniem wartości podejmowanych działań podtrzymuje bibliofilskie tradycje umiłowania ksiąg i zawartego w nich niezniszczalnego piękna treści i formy.

Zaprezentowane na obecnej wystawie zbiory nie tworzą wzajemnie uzupełniającej się całości. Są one w każdym wypadku świadectwem osobistych zainteresowań bibliofilskich. Są wśród nich książki cenne i niepozorne, ale zawsze bliskie sercu właściciela. Są pozycje nabyte lub zdobyte przemyślnym fortem, wspaniałomyślnie ofiarowane w przyjacielskim darze, są książeczki kryjące nieodgadnione dla innych tajemnice, czy wywołujące łyż wzruszenia.

Curiosa i osobliwości to nie zawsze druki. Karty i ulotki, czasopisma, pocztówki i exlibrisy urozmaicają te najbardziej indywidualne zbiory członków Towarzystwa, które poprzez propagowanie piękna książki i druku pragnie kształtować piękno otaczającego nas współczesnego życia.

UCZESTNICY WYSTAWY

HENRYK BARANOWSKI Bibliotekarz, autor wielu prac z zakresu bibliografii regionalnej, prezentuje na wystawie osobliwy zbiór ekslibrisów o tematyce humorystycznej.

KONSTANTY BĄCZKOWSKI Dziennikarz, długoletni działacz Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, zbiera pomeranica i kaszubiana, oraz wydawnictwa okresu drugiej wojny światowej.

STEFAN BURHARDT Zasłużony, honorowy członek Towarzystwa, bibliotekarz i muzykolog, prezentuje na wystawie ocalałe fragmenty biblioteki rodzinnej, wydania XIX wieku z zakresu historii, oraz cenną publikację własną „Polonez — katalog tematyczny”, tom 2, wydaną w 1976 r.

ADAM DOMAŃSKI Lektor UMK i długoletni bibliotekarz, czynny członek Towarzystwa, posiada cenny zbiór szekspirianów, dzieł i opracowań wielkiego angielskiego poety i dramaturga, wydań dawnych i współczesnych w różnych językach.

JANINA GARDZIELEWSKA Artysta-fotografik, dla której pięknie wydana książka jest elementem kontaktu ze światem literackim i artystycznym. Świadczą o tym liczne, cenne autografy ukazane na wystawie. Zbiera także copernicana, których znaczną część m.in. starodruki, medale, znaczki, ryciny przekazała Muzeum Okręgowemu — Oddziałowi M. Kopernika w Toruniu.

ZYGFRYD GARDZIELEWSKI Artysta plastyk, zmiłowaniem i pracą związany z książką. Zasłużony bibliofil, autor wielu pięknych opracowań bibliofilskich Towarzystwa, specjalizuje się w grafice książkowej, jest autorem czcionki drukarskiej zwanej „antyką toruńską”. Posiada bogaty księgozbiór przede wszystkim pięknych wydań z okresu Młodej Polski, rzadkie wydania bibliofilskie, książki z zakresu historii sztuki, wydania albumowe, ekslibrisy.

KONRAD GÓRSKI Długie są dzieje księgozbioru prof. dra Konrada Górskiego. Dała mu początki biblioteka rodziców, uzupełniana już od 1910 r. przez ucznia szkoły średniej, a następnie od 1918 r. przybierająca charakter wszechstronnego warsztatu literackiego. Ocalała z pożogi wojennej i stale uzupełniana liczy obecnie 11 tys. tomów. Zawiera największe arcydzieła literatury światowej w oryginałach i tłumaczone, teksty literatury polskiej, często pierwsze wydania, w tym także bezcenne starodruki, komplety czasopism literackich, książki z dziedziny sztuki, wydawnictwa artystyczne. Encyklopedie i słowniki wydane w wielu językach uzupełniają ten bogaty księgozbiór.

JANINA HUPPENTHAL Gromadzi druki z zakresu szeroko pojętej wiedzy o książce stanowiące warsztat pomocniczy wykonywanego z zmiłowaniem zawodu bibliotekarza. Przedmiotem jej zbiorów są także mistrzowie słowa polskiego, których teksty wzbogacili edytorzy współcześni piękną szatą graficzną. Ukazuje na wystawie m.in. ekslibrisy bibliotek polskich.

WOJCIECH JAKUBOWSKI W cennym zbiorze dzieł z zakresu historii sztuki, polskich i obcych książek współczesnych, pięknych w swym edytorskim kształcie, w estetyce opraw zamyka swe zainteresowania bibliofilskie znakomity artysta plastyk, twórca współczesnego ekslibrisu.

LEONARD JARZĘBOWSKI Zainteresowania bibliofilskie długoletniego sekretarza Towarzystwa, bibliotekarza, znawcy książki dawnej nie ograniczają się wyłącznie do zagadnień księgoznawczych w literaturze współczesnej. Prezentuje m.in. na wystawie ciekawy wybór antologii poetyckich.

EDMUND JÓZEFOWICZ Długoletni bibliotekarz za przedmiot swoich zainteresowań wybrał pisane prawa rządzące losami książek. Na wystawie prezentuje ze swego zbioru rzadkie druki ulotne okresu pierwszej wojny światowej.

MARIA KALOTA-SZYMAŃSKA Poetka, posiadająca cenny księgozbiór dawnych i współczesnych wydań z zakresu literatury i filozofii. Na wystawie prezentuje m.in. piękne oprawy odznaczające się ciekawą formą artystyczną związaną z treścią utworów.

EDMUND KAMIŃSKI Działacz kaszubski, gromadzi przede wszystkim druki pomorskie. Na wystawie przedstawia rzadkie dokumenty życia społecznego Kaszub oraz ulotne druki socjalistyczne okresu międzywojennego.

HANNA MAKOWIECKA Historyk sztuki, koncentruje swe zamiłowania bibliofilskie przede wszystkim na wydaniach cennych i ciekawych ze względu na rozwiązanie graficzne, technikę druku i zdobnictwo. Stąd wybór prezentowanych na wystawie starodruków oficyn Bazylei, Rzymu, Kolonii.

EDWARD MIELNICZEK Redaktor, długoletni pracownik radia. Z bogatego zbioru prezentuje na wystawie rzadkie druki bibliofilskie okresu międzywojennego oraz wydania fototypiczne starodruków polskich.

WIKTOR PAWŁOWSKI Konserwator, znawca książki dawnej, prezentuje na wystawie cenne wydania pisarzy polskich drugiej połowy XIX w., rzadkie już dziś druki oficyn Warszawy, Krakowa i Lwowa.

EDMUND PUZDROWSKI Dziennikarz, poeta, posiada duży zbiór szczególnie cennych ekslibrisów z XVI—XVIII w., z których ponad pięćdziesiąt prezentuje na wystawie. Nawigując kontakty zagraniczne, uzyskuje w drodze wymiany bibliofilskie druki współczesne, polskie i obce.

LEON RÓZDŻYŃSKI Dyplomowany antykwariusz, kolekcjoner książki dawnej, posiada bogaty księgozbiór druków rzadkich i osobliwości wydawniczych. W zbiorze pomieraniców do najcenniejszych należą pozycje okresu zaboru, tzw. literatura dla ludu, nie rzadko są to dziś białe kruki.

ANDRZEJ TOMCZAK Zbiory bibliofilskie historyka — prof. dra Andrzeja Tomczaka wyrosły przede wszystkim z zamiłowań krajoznawczych. Stanowią je stare mapy i plany, a także bogata i różnorodna literatura dotycząca Tatr. Na szczególną uwagę zasługuje m.in. prezentowana na wystawie „Mappografia dawnej Polski” Edwarda Rastawieckiego wydana w Warszawie w 1846 r.

ALOJZY TUJAKOWSKI ~~Humanista~~, bibliotekarz, zafascynowany książką dawną, jej historią i znaczeniem. Skupia swe zainteresowania bibliofilskie na wydaniach ukazujących losy książek, zarówno tych pięknych, noszących ślady ręki dawnych mistrzów jak i tych niepozornych w swym zewnętrznym kształcie, cennych pamiątek kultury narodowej.

IZABELA WARSZAWSKA Zbiera wydawnictwa dotyczące filozofii, kultury i literatury Wschodu. Prezentuje na wystawie m.in. druki Biblioteki Polsko-Indyjskiej wydane w jęz. pol. w Bombaju i Madrasie oraz cenną pracę „Obraz świata pod względem geografii, statystyki i historii wszystkich krajów...” P.E. Leśniewskiego — wydaną w Warszawie 1852 r.

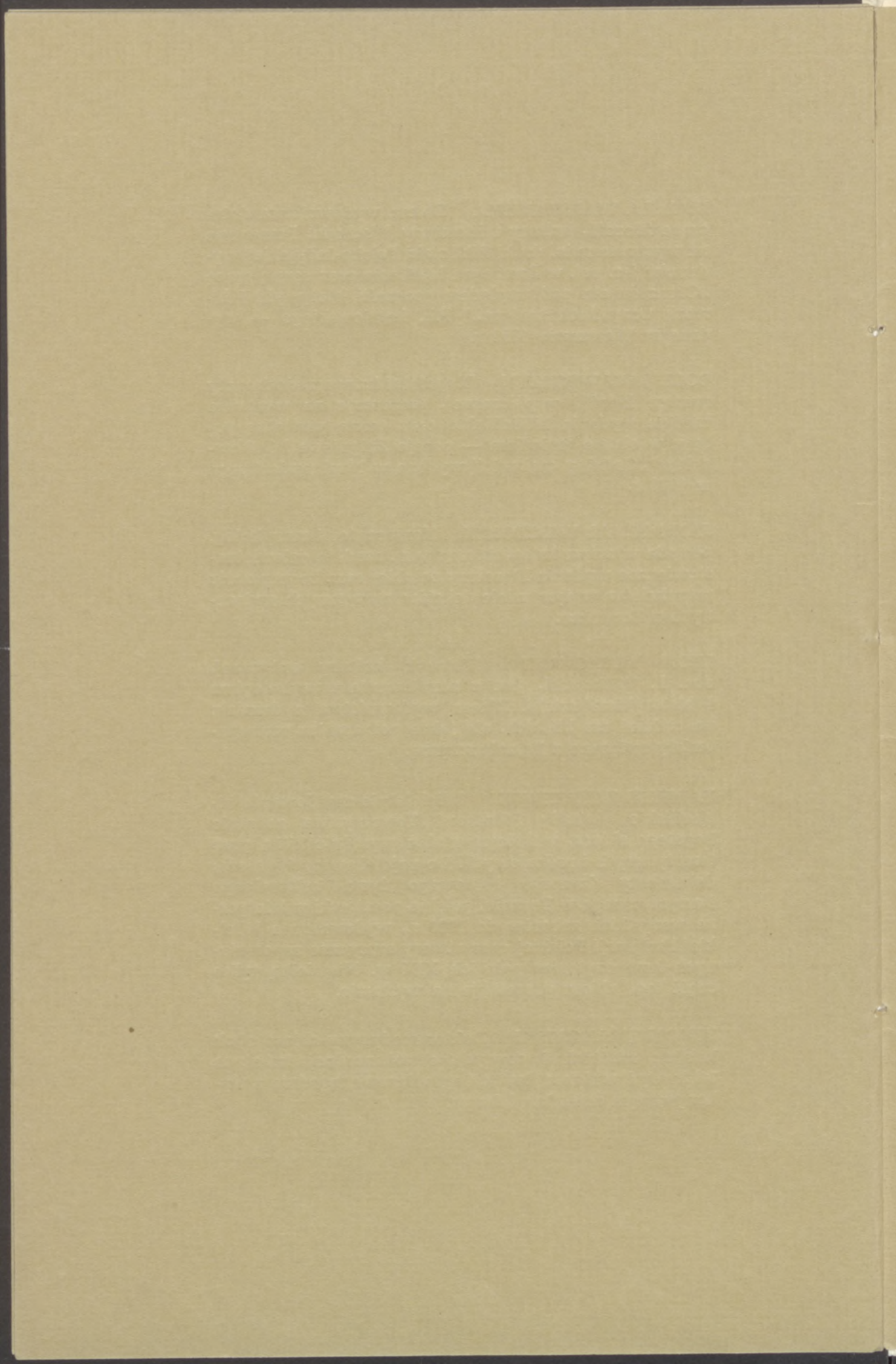
BOLESŁAW WĘGRZYN Długoletni księgarz, doskonały znawca książki współczesnej, prezentuje na wystawie rzadkie wydania bibliofilskie oraz cenną pamiątkę pobytu w obozie jenieckim — poezje Zbigniewa Mysłowskiego „Godziny czekania” wydane w Neubrandenburgu w 1943 r.

JAN MICHAŁ WIECZOREK Kompozytor i muzykolog, posiada w swym księgozbiornie m.in. rzadkie dziewiętnastowieczne wydania literatury polskiej oraz bogaty zbiór muzykaliów w tym wiele tekstów muzycznych związanych z Toruniem.

LEON WITKOWSKI Historyk kultury antycznej, doc. L. Witkowski, jest z zamiłowania muzykologiem i historykiem sztuki. Zbiera wydawnictwa z dziedzin na codzień mu bliskich, ale także pomeranica oraz materiały związane z kaszubszczyzną.

TADEUSZ ZAKRZEWSKI Wieloletnie zamiłowania bibliofilskie ułatwiły Prezesowi Towarzystwa zebranie bogatego zbioru, w którym można wyróżnić kilka grup tematycznych i rodzajowych. Do najciekawszych należą: dokumenty dawnego i nowego życia kulturalnego i artystycznego w Toruniu, polskie pocztówki patriotyczne wszystkich zaborów do 1920 r., wydawnictwa Wielkiej Emigracji Polskiej oraz utwory muzyczne zapomnianych kompozytorów polskich XIX w. Niewielką tylko część tego zbioru prezentuje na wystawie.

ZENON ZIÓLKOWSKI Doktor medycyny zbiera obok książek rzadkich i cennych o różnorodnej tematyce także wydawnictwa dawne i współczesne, zgodnie z wykonywanym zawodem lekarza.

Trzydziesta szósta publikacja
Towarzystwa Bibliofilów
im. J. Lelewela
w Toruniu

wydana z okazji

WYSTAWY JUBILEUSZOWEJ
50-LECIA TOWARZYSTWA

którą przygotowali:

Janina Huppenthal
Zygfryd Gardzielewski
Tadeusz Zakrzewski

Wykonano w 200 egz., w tym 50 numerowanych
przeznaczono dla członków
Towarzystwa.

Graficznie opracował
artysta plastyk
Zygfryd Gardzielewski

Drukowano
W OFICYNIE DRUKARSKIEJ
KSIĄZNICY MIEJSKIEJ
W TORUNIU

Toruń 1977

I-16-112

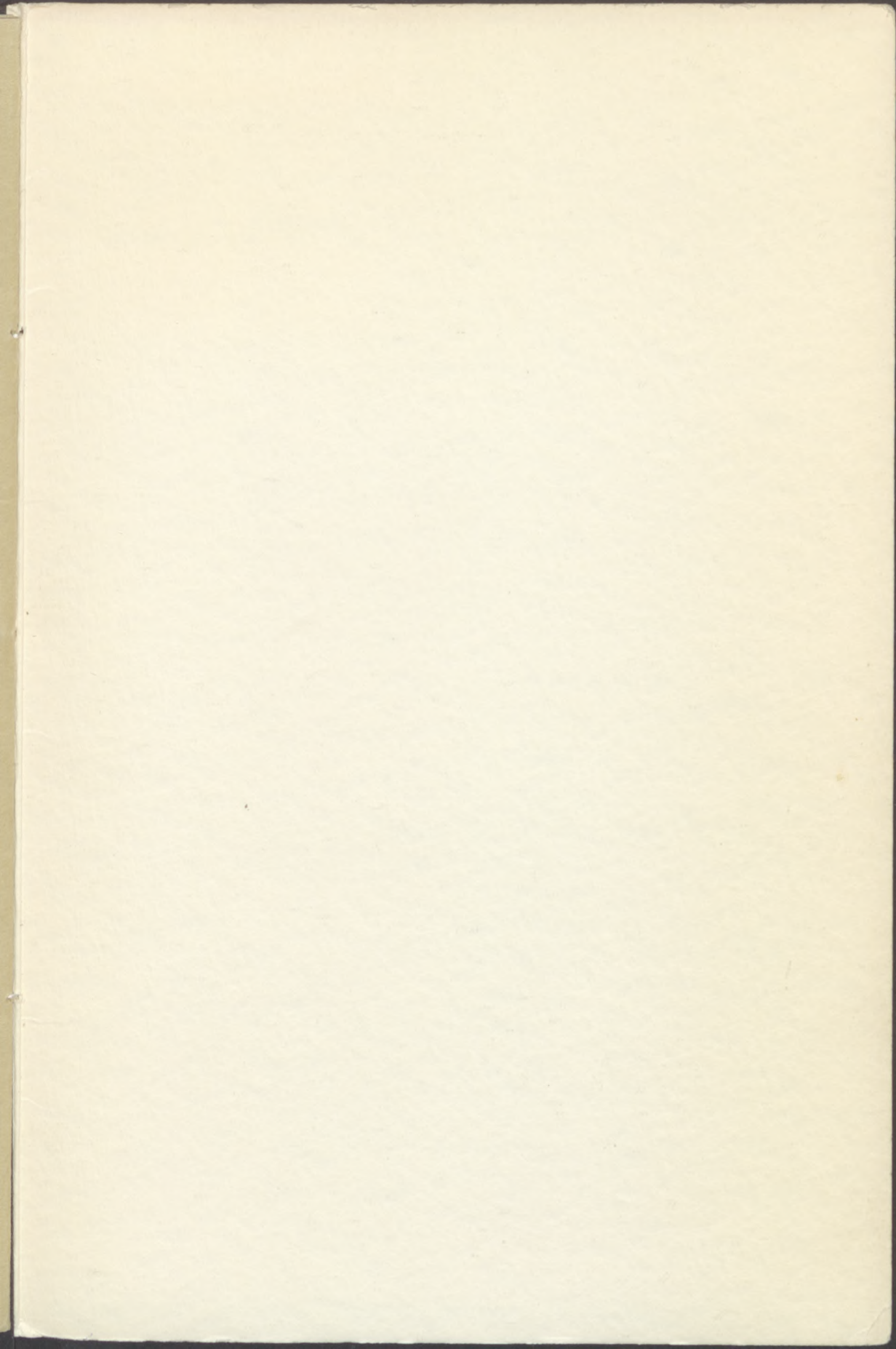
Biblioteka Główna UMK

300049596151

Biblioteka
Główna
UMK Toruń

487849

Biblioteka Główna UMK

300049596151